

Nová data projektu SHARE osvětlují proces stárnutí evropské populace

Nová data ze sběru dat studie SHARE (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe) jsou nyní k dispozici vědcům z Evropy a celého světa. Projekt SHARE tak reaguje na výzvu Evropské rady za vytvoření systematické databáze pro empirický výzkum procesu stárnutí evropské populace.

SHARE zahrnuje mikrodata o zdraví, socio-ekonomickém postavení, sociálních a rodinných sítích od více než 40,000 osob starších 50ti let. Respondenti projektu SHARE jsou z Rakouska, Belgie, České republiky, Dánska, Francie, Německa, Řecka, Irska, Izraele, Itálie, Nizozemí, Polska, Španělska a Švýcarska, a v budoucnu také z dalších zemí.

Díky důkladnosti a rozsáhlosti svého záběru, projekt SHARE nabízí unikátní možnost srovnání vlivu evropské insitucionální, ekonomické, sociální a kulturní diversity na individuální a společenský proces stárnutí na celém kontinentu a v každé jednotlivé zemi. Více než 1,000 vědeckých uživatelů již vypracovalo analýzy z prvních publikací dat SHARE. Nová data SHARE, která jsou zdarma ke stažení na www.share-project.org, budou zdrojem dalšího porozumění důležitým tématům v oboru zdraví, zaměstnanosti, vzdělání, rodinných a sociálních sítí či ekonomického stavu stárnoucí populace v Evropě.

V oblastech zdraví data SHARE ukazují:

Obyvatelé severní Evropy jsou zdravější a bohatší, avšak lidé na jihu Evropy žijí déle. Toto zjištění je zvláště výrazné pro severoevropské ženy a jihoevropské muže. Projekt SHARE obsahuje nyní data, která umožní zjistit, zda jsou tyto rozdíly genetické nebo socio-ekonomické.

Vzdělání nás udržuje zdravé: Ve všech zemích se projevuje silný vztah mezi zdravím jednotlivce a jeho socio-ekonomickým postavením. U lidí s nižším vzděláním je oproti lidem s vyšším vzděláním o více než 70 procent větší pravděpodobnost, že nebudou fyzicky aktivní a o 50 procent vyšší pravděpodobnost, že budou obézní.

Vzdělání předchází depresi: Silný vztah mezi zdravím a socio-ekonomickým postavením také platí pro duševní zdraví. Rozdíly mezi zeměmi ve vzdělání se přímo odráží v rozdílech výskytu deprese. Ve všech zemích, zejména pak na severu Evropy, jsou lidé s nižšími příjmy a menším majetkem náchylnější k depresi.

Velký prostor pro zlepšení péče o seniory: SHARE je první projekt, který poskytuje data pro srovnání kvality péče o staré lidi napříč zeměmi. Většina těchto ukazatelů dokládá, že v celé Evropě je geriatrická péče a prevence skutečně nedostatečná.

V oblasti zaměstnanosti:

Prevence nemocnosti se vyplácí: Lidé s dobrým zdravím odcházejí do důchodu v průměru o dva roky později než lidé se zdravotními potížemi. Vynaložení pouhých 3% z pracovních příjmů na prevenci nemocnosti se vrátí v podobě vyšší zaměstnanosti.

Pobídky k předčasnému odchodu do důchodu zapříčiňují brzký odchod z pracovního trhu a nevyužitou kapacitu pracovní síly: Různé systémy penzijního zabezpečení vedou k jinému rozložení a věkovému průměru lidí na pracovním trhu a v důchodu. V datech se ukazuje výrazný odchod do předčasného důchodu v zemích, které nabízejí pobídky k časnému odchodu do důchodu a/nebo vysoké penze, jako například v jihoevropských zemích, Rakousku nebo Francii.

Čerpání pojištění v případě invalidity nemá vztah ke zdravotnímu stavu: Četnost čerpání dávek z pojištění v případě invalidity v době před odchodem do důchodu (věk 50 až 64 let) se napříč zeměmi velmi liší, od 16 procent v Dánsku po pouhých 3 procenta v Řecku. SHARE data jsou první data na světě,

Kontakt:

Radim Boháček, Koordinátor SHARE v České republice,
CERGE-EI, Politických vězňů 7, 111 21 Praha 1

E-mail: radim.bohacek@cerge-ei.cz, website: www.cerge-ei.cz/share

Axel Börsch-Supan, Coordinator of SHARE, MEA, University of Mannheim, Germany

E-Mail: share@mea.uni-mannheim.de, website: www.share-project.org

kteřá umožňují napojení těchto rozdílů k indikátorům zdravotního stavu. Ukazuje se, že velké rozdíly v čerpání invalidního pojištění nemohou být způsobeny rozdíly ve zdravotním stavu populace v jednotlivých evropských zemích.

Kvalita pracovního poměru podporuje pozdější odchod do důchodu: Kvalita pracovního poměru v období před odchodem do důchodu – například prostor pro vlastní tvořivou práci nebo míra ocenění našeho úsilí – se napříč Evropou výrazně liší. Pracovní prostředí je na severu Evropy hodnoceno jako kvalitnější než na jihu. Kvalita pracovního prostředí je navíc velmi významná i pro vlastní kvalitu života: Nižší kvalita pracovního prostředí znamená vyšší nemocnost a častější výskyt deprese.

Česká republika = Skandinávie, Polsko = jižní Evropa? Ačkoli transformace z centrálně řízené společnosti k volnému trhu výrazně ovlivnila jak Českou republiku, tak Polsko, zdá se, že česká populace starší 50 let je více aktivní na pracovním trhu. V Polsku je zaměstnanost výrazně nižší a podmínky na pracovním trhu mnohem horší. Z hlediska kvality pracovního poměru je situace v České republice velmi podobná zemím v severní Evropě, zatímco Polsko se nejvíce podobá Řecku.

V oblasti rodinných a sociálních sítí:

Zánik rodiny je mýtus: Výsledky projektu SHARE jasně ukazují, že čas věnovaný pomoci rodinným příslušníkům nebo péči o vnoučata je zásadní. Asi třetina lidí starší 65 let každodenně pomáhá jiným nebo pečuje o vnoučata, a to v průměru 4,6 hodiny denně. Protože rodinné generace bydlí velmi blízko sebe, je potenciál pro každodenní podporu vysoký v celé Evropě.

Na severu dávají rodiče, na jihu dávají děti: Podle dat SHARE tvoří peněžní podpora mezi generacemi významnou složku příjmu domácnosti. I zde existuje jasný rozdíl mezi jihem a severem Evropy. Zatímco v severních zemích dostávají častěji mladí lidé peníze od rodičů, na jihu Evropy častěji mladí lidé podporují své rodiče.

Dobrovolná a dobročinná práce je v některých zemích častá: Placená práce není všechno. V průměru 10 procent občanů mezi 65 a 74 lety se účastní dobrovolné nebo dobročinné práce. Ve Skandinávii nebo v Nizozemí je to dokonce dvakrát tolik. Podíváme-li se ale na všechny věkové kategorie, vykonávají podobnou činnost pouze 4 procenta lidí.

Ekonomický status, příjmy a bohatství:

Nerovnost ve spotřebě je mnohem nižší než nerovnost ve finanční situaci: Srovnání dat o výdajích na spotřebu odhalují překvapivé rozdíly mezi zeměmi. Výdaje domácností na jídlo jsou podstatně nižší v severovýchodních zemích (Švédsko a Dánsko) než jinde v Evropě. Ve všech zemích jsou rozdíly ve spotřebě jednotlivých sociálních skupin nižší než nerovnost v příjmech; nerovnost v příjmech je pak obecně nižší než nerovnost v majetku či bohatství.

Chudoba je zmírněna jinými než finančními zdroji: Ačkoli problém chudoby je stále přítomen v některých zemích projektu SHARE, chudoba jako taková je často zmírněna vlastnictvím bydlení. To je zejména případ jižní Evropy. Dalším faktorem omezení chudoby je bydlení blízko vlastních dětí — ve stejné domácnosti nebo domě, a to nejen ve středomořských zemích, ale například i v Německu.

Více informací a kontakt na koordinátory projektu v České republice najdete na webové stránce

www.cerge-ei.cz/share

Studie SHARE "50+ v Evropě" je financována Evropskou komisí, zejména Ředitelstvím pro výzkum 5., 6. a 7. rámcového programu, Národním institutem pro otázky stárnutí ve Spojených státech, a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

Kontakt:

Radim Boháček, Koordinátor SHARE v České republice,
CERGE-EI, Politických vězňů 7, 111 21 Praha 1
E-mail: radim.bohacek@cerge-ei.cz, website: www.cerge-ei.cz/share
Axel Börsch-Supan, Coordinator of SHARE, MEA, University of Mannheim, Germany
E-Mail: share@mea.uni-mannheim.de, website: www.share-project.org

